Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

15 март 2012 година*

„Защита на потребителите — Договор за потребителски кредит — Неправилно посочване на годишния процент на разходите — Отражение на нелоялните търговски практики и на неравноправните клаузи върху действителността на договора в неговата цялост“

По дело C-453/10

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Okresný súd Prešov (Словакия) с акт от 31 август 2010 г., постъпил в Съда на 16 септември 2010 г., в рамките на производство по дело

Jana Pereničová,

Vladislav Perenič

срещу

SOS financ, spol. s r. o.,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: г-н A. Tizzano, председател на състав, г-н M. Safjan (докладчик), г-н A. Borg Barthet, г-н E. Levits и г-н J.-J. Kasel, съдии,

генерален адвокат: г-жа V. Trstenjak,

секретар: г-жа K. Sztranc-Sławiczek, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 15 септември 2011 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за г-жа Pereničová и г-н Perenič, от адв. I. Šafranko и адв. A. Motyka,

— за словашкото правителство, от г-жа B. Ricziová, в качеството на представител,

— за германското правителство, от г-н T. Henze и г-жа J. Kemper, в качеството на представители,

— за испанското правителство, от г-н F. Díez Moreno, в качеството на представител,

* Език на производството: словашки.

— за австрийското правителство, от г-жа C. Pesendorfer, в качеството на представител,

— за Европейската комисия, от г-н G. Rozet, г-н A. Tokár и г-жа M. Owsiany-Hornung, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 29 ноември 2011 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 6, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273) и разпоредбите на Директива 2005/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2005 година относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар и за изменение на Директива 84/450/ЕИО на Съвета, Директиви 97/7/ЕО, 98/27/ЕО и 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, и Регламент (ЕО) № 2006/2004 на Европейския парламент и на Съвета („Директива за нелоялни търговски практики“) (ОВ L 149, стр. 22; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 14, стр. 260), както и до възможното отражение на прилагането на Директива 2005/29 върху Директива 93/13.

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-жа Pereničová и г-н Perenič, от една страна, и предоставяща потребителски кредити небанкова институция — SOS. financ, spol. s r. o. (наричана по-нататък „SOS“), относно договор за кредит, сключен между заинтересованите лица и това дружество.

Правна уредба

Правна уредба на Съюза

Директива 93/13

3 Седмо, шестнадесето, двадесето и двадесет и първо съображение от Директива 93/13 гласят съответно:

„като има предвид, че с подобни действия се подпомагат продавачите на стоки и предоставящите услуги лица в усилията им да продават стоки и предоставят услуги, както на пазара в своята страна така и на вътрешния пазар в Общността; като има предвид, че по такъв начин се стимулира конкуренцията и се увеличават възможностите за избор на гражданите на Общността като потребители;

[…]

като има предвид, […] че при преценката за добросъвестност се отделя специално внимание на силата на позицията от която всяка договаряща страна преговаря, като например дали потребителят е бил подтикнат да приеме условията и дали стоките или услугите са продадени или предоставени по нарочна поръчка от негова страна; като има предвид, че изискването за добросъвестност може да се изпълни от продавача или доставчика, когато постъпва добросъвестно и равнопоставено с другата страна, отчитайки законните ѝ интереси;

[…]

като има предвид, че договорите следва да се съставят на ясен, разбираем език, а потребителят да има възможност да проучи всички условия […];

като има предвид, че държавите членки следва да предвидят мерки с цел да се избегнат неравноправни клаузи в договори, сключвани между потребители от една страна, и търговци и доставчици, а при наличие на такива клаузи, те да не обвързват потребителя, като договорът продължава да бъде в сила за страните по останалите клаузи, когато може да се изпълнява и без неговите неравноправни клаузи“.

4 Съгласно член 3 от Директива 93/13:

„1. В случаите, когато дадена договорна клауза не е индивидуално договорена, се счита за неравноправна, когато въпреки изискването за добросъвестност, тя създава в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията, произтичащи от договора [за страните].

[…]

3. Приложението съдържа примерен и неизчерпателен списък на клаузи, които се смятат за неравноправни“.

5 Член 4 от тази директива предвижда:

„1. […] [п]реценката за неравноправност на дадена клауза се извършва, като се отчита характер[ът] на стоките или услугите, за които е сключен договорът, и се вземат предвид всички обстоятелства, довели до сключването му, към момента на самото сключване, както и всички останали клаузи в договора, или такива, съдържащи се в друг договор, от който той произтича.

2. Преценката за неравноправния характер на клаузите не се свързва нито с основния предмет на договора, нито със съответствието на цената и възнаграждението, от една страна, […] [с] доставените стоки или предоставените услуги, от друга, при условие че тези клаузи са изразени на ясен и разбираем език“.

6 Член 5 от посочената директива гласи:

„При договори, в които всички или определени клаузи се предлагат на потребителя в писмен вид, тези условия се съставят на ясен и разбираем език. При наличие на съмнение за смисъла на определена клауза, тя се тълкува в най-благоприятен за потребителя смисъл. […]“.

7 Съгласно член 6 от същата директива:

„1. Държавите членки определят изискването, включените неравноправни клаузи в договори между потребители и продавачи или доставчици да не са обвързващи за потребителя, при условията на тяхното национално право, и че договорът продължава да действа за страните по останалите условия, когато може да се изпълнява и без неравноправните клаузи.

[…]“.

8 Член 8 от Директива 93/13 гласи:

„Държавите членки могат да приемат или да запазят в сила по-строгите действащи разпоредби, които са в съответствие с Договора, в областта на настоящата директива, с цел да осигурят максимална степен на защита за потребителите“.

9 В приложението към Директива 93/13 са изброени договорните клаузи, до които се отнася член 3, параграф 3 от нея:

„1. [Клаузи], които имат за предмет или резултат:

[…]

и) окончателно обвързване на потребителя с [клаузи], с които той не е имал реална възможност да се запознае преди сключването на договора;

[…]“.

Директива 2005/29

10 Член 2 от Директива 2005/29 гласи следното:

„За целите на настоящата директива:

[…]

в) „продукт“ означава всички стоки или услуги, включително недвижимо имущество, права и задължения;

г) „търговски практики от търговците към потребителите“ (наричани по-долу за краткост „търговски практики“ са всяко действие, бездействие поведение[, подход или] търговски съобщения, включително реклама и маркетинг, извършвани от търговец, пряко свързан[и] с [рекламиране], продажба или доставка на стока [на] потребители;

д) „съществено изопачаване на икономическото поведение на потребители“ означава използване на търговска практика, която значително накърнява способността на потребителя да вземе решение на база осведоменост, принуждаващо потребителя да вземе решение за сделка, което не би взел при други обстоятелства;

[…]

к) „решение за сделка“ означава всяко решение, взето от потребител относно това как и при какви условия да купи, да заплати изцяло или частично, да задържи или да се разпореди със стоката, или да упражни договорно право свързано със стоката, независимо дали потребителят решава да действа или се въздържа от действие;

[…]“.

11 Член 3 от тази директива гласи:

„1. Настоящата директива се прилага по отношение на нелоялни търговски практики от страна на търговците към потребителите, съгласно разпоредбата на член 5, преди, по време на и след търговска сделка във връзка със стока.

2. Настоящата директива не [изключва прилагането] на облигационното право, и по-специално на правилата относно действителност, сключване или последиците на договора.

[…]

4. В случай на противоречие между разпоредбите на настоящата директива и други разпоредби на Общността, уреждащи специфични аспекти на нелоялни търговски практики, вторите имат предимство и се прилагат спрямо тези специфични аспекти.

5. За период от шест години от 12 юни 2007 г. държавите членки имат възможността да продължат да прилагат националните разпоредби в областта на настоящата директива, които са по-ограничителни или по-строги в сравнение с настоящата директива, и които транспонират директиви и съдържат клаузи за минимум хармонизиране. Тези мерки трябва да бъдат задължителни, за да гарантират, че потребителите са подходящо защитени срещу нелоялни търговски практики и да са съразмерни за постигането на тази цел. […]

[…]“.

12 Член 5 от посочената директива предвижда:

„1. Забраняват се нелоялните търговски практики.

2. Една търговска практика е нелоялна, ако:

а) противоречи на изискванията за дължимата професионална грижа,

и

б) съществено изопачава или е възможно да изопачи съществено икономическото поведение по отношение на продукта на средния потребител, до когото достига или за когото е предназначена стоката, или на средния представител на група, когато една търговска практика е ориентирана към група потребители.

3. Търговски практики, които е възможно да изопачат съществено икономическото поведение само на ясно установима група потребители, които са особено уязвими към практиката или към основния продукт поради своята физическа или умствена недоразвитост, възраст или лекомислие по начин предвидим за търговеца, се оценяват от гледна точка на средния представител на тази група. […]

4. По-специално търговските практики са нелоялни, когато:

а) са заблуждаващи по смисъла на членове 6 и 7,

или

б) са агресивни по смисъла на членове 8 и 9.

[…]“.

13 Съгласно член 6 от същата директива:

„1. Заблуждаваща е тази търговска практика, която съдържа невярна информация и следователно е [измамна], или по някакъв начин, включително когато посредством цялостното представяне заблуждава или е възможно да заблуди средния потребител, дори и ако

съдържащата се в нея информация е фактически точна, по отношение на един или повече от посочените по-долу елементи, и във всички случаи подтиква или е възможно да подтикне потребителя да вземе решение за сделка, което в противен случай не би взел:

[…]

г) цената или начина, по който е формирана цената, или съществуването на специфично ценово предимство;

[…]“.

14 Член 7 от Директива 2005/29 гласи:

„1. Заблуждаваща е тази търговска практика, която във фактически контекст, отчитайки всички характеристики и обстоятелства и ограниченията на средството за комуникация, пропуска съществена информация, необходима на средния потребител съгласно контекста, за да вземе решение за сделка на база осведоменост и следователно подтиква или е възможно да подтикне средния потребител да вземе решение за сделка, което в противен случай не би взел.

2. Заблуждаващо бездействие е също и търговска практика[,] при която[,] [като се отчитат аспектите], описани в параграф 1, търговецът укрива или предоставя по неясен, неразбираем, двусмислен или несвоевременен начин такава съществена информация по смисъла на [посочения параграф], или когато пропуска да [посочи] целта на търговската практика, ако вече не е ясна от контекста, и когато, и в двата случая това подтиква или е възможно да подтикне средния потребител да вземе решение за сделка, което в противен случай не би взел.

[…]“.

15 Член 11 от тази директива гласи:

„1. Държавите членки осигуряват достатъчни и резултатни средства за борба срещу нелоялни търговски практики, с оглед постигане на съответствие с разпоредбите на настоящата директива в интерес на потребителите.

[…]“.

16 Съгласно член 13 от посочената директива:

„Държавите членки определят санкциите за нарушения на националните разпоредби, приети в изпълнение на настоящата директива, и предприемат всички необходими мерки, за да гарантират тяхното изпълнение. Санкциите трябва да бъдат ефективни, съразмерни и разубеждаващи“.

Национална правна уредба

17 Член 52 от словашкия граждански кодекс гласи:

„1) Потребителски договор“ е всеки договор, сключен между доставчик и потребител, независимо от правната му форма.

2) Клаузите на потребителските договори, както и всички други разпоредби, уреждащи правоотношението, по което потребителят е поел задължения, винаги се прилагат в смисъл, благоприятен за потребителя като страна по договора. Евентуални споразумения или договори, чието съдържание е свързано със или целта им е заобикаляне на тези разпоредби, са недействителни.

[…]

4) „Потребител“ е всяко физическо лице, което при сключването или изпълнението на потребителски договор не действа в рамките на своята търговска или друга стопанска дейност“.

18 Член 53 от този кодекс предвижда:

„1) Потребителските договори не трябва да съдържат разпоредби, които създават, във вреда на потребителя, значителна неравнопоставеност между правата и задълженията на договарящите страни (неравноправна клауза). Не се счита за неравноправна клаузата, свързана с основния предмет на изпълнението и със съответствието на цената, ако е съставена точно, ясно и разбираемо или ако неравноправната клауза е уговорена индивидуално.

[…]

4) За неравноправни клаузи в потребителски договор се считат по-специално разпоредбите, които:

[…]

k) налагат като санкция на потребителя, който не е изпълнил задълженията си, неоснователно висока неустойка,

[…]

5) Неравноправните клаузи в потребителския договор са недействителни“.

19 Член 4 от Закон № 258/2001 за потребителските кредити гласи:

„1) Договорът за потребителски кредит се сключва в писмена форма като условие за действителност и потребителят получава екземпляр от него.

2) Договорът за потребителски кредит трябва да съдържа, освен общата информация,

[…]

j) годишния процент на разходите [наричан по-нататък „ГПР“] и всички свързани с кредита разноски в тежест на потребителя, изчислени въз основа на валидни към момента на сключването на договора данни,

[…]

Ако договорът за потребителски кредит не съдържа информацията, посочена в параграф 2, [буква] […] j), предоставеният кредит се счита за освободен от лихви и разноски“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

20 С исковата си молба ищците в главното производство искат запитващата юрисдикция да приеме за установено, че договорът за потребителски кредит, който са сключили с SOS, небанкова институция, отпускаща потребителски кредити въз основа на типови договори, е недействителен. От акта за препращане се установява, че кредитът, предмет на главното производство, е отпуснат на ищците в главното производство на 12 март 2008 г.

21 Въз основа на този договор SOS отпуска на ищците в главното производство кредит от 150 000 SKK (4 979 EUR), който трябва да бъде погасен с 32 месечни вноски в размер на 6 000 SKK (199 EUR), към които се прибавя още една, тридесет и трета вноска, равняваща се на размера на отпуснатия кредит. Така ищците в главното производство трябва да възстановят сумата от 342 000 SKK (11 352 EUR).

22 Определеният в посочения договор ГПР е в размер на 48,63 %, докато според направеното от запитващата юрисдикция изчисление в действителност той възлиза на 58,76 %, тъй като SOS не включва в изчисленията си свързаните с отпуснатия кредит разходи.

23 От акта за препращане се установява освен това, че разглежданият в главното производство договор съдържа няколко неизгодни за ищците в главното производство клаузи.

24 Запитващата юрисдикция отбелязва, че ако поради неравноправния характер на някои от клаузите на този договор за краткосрочен кредит той бъде обявен за недействителен в неговата цялост, това ще бъде по-изгодно за ищците в главното производство отколкото запазването на действието на клаузите на този договор, които не са неравноправни. Всъщност в първия случай съответните потребители щели да бъдат принудени за платят само лихвите за забава в размер на 9 %, а не всички свързани с отпуснатия кредит разходи, които били много по-високи от тези лихви.

25 Тъй като смята, че разрешаването на спора зависи от тълкуването на съответните разпоредби от правото на Съюза, Okresný súd Prešov (Районен съд Prešov) решава да спре производството по делото и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Обхватът на защитата на потребителя по смисъла на член 6, параграф 1 от Директива 93/13 [...] допуска ли, когато е установено наличието на неравноправни клаузи в потребителски договор, да се приеме, че договорът в своята цялост не обвързва потребителя, ако това е по-благоприятно за него?

2) Критериите, по които се определя нелоялната търговска практика по смисъла на Директива 2005/29 [...], допускат ли да се приеме, че когато търговецът посочи в договора по-нисък от реалния [ГПР], това поведение на търговеца спрямо потребителя може да се окачестви като нелоялна търговска практика? Допуска ли Директива 2005/29 [...], ако е доказано наличието на нелоялна търговска практика, това да повлияе върху действителността на договора за кредит и върху постигането на целта на член 4, параграф 1 и член 6, параграф 1, ако за потребителя би било по-благоприятно договорът да е недействителен?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

26 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали член 6, параграф 1 от Директива 93/13 следва да се тълкува в смисъл, че допуска националните юрисдикции — когато установят наличието на неравноправни клаузи в договор, сключен между продавач или доставчик и потребител — да приемат, че този договор като цяло не обвързва потребителя, тъй като това е по-изгодно за него.

27 За да се отговори на този въпрос, на първо място следва да се припомни, че въведената с Директивата система на защита се основава на идеята, че потребителят е в положение на по-слаба страна спрямо продавача или доставчика от гледна точка както на преговорните си възможности, така и на степента си на информираност, като това положение води до приемането от негова страна на установените предварително от продавача или доставчика условия, без да може да повлияе на съдържанието им (Решение от 26 октомври 2006 г. по дело Mostaza Claro, C-168/05, Recueil, стр. I-10421, точка 25, Решение от 4 юни 2009 г. по дело Pannon GSM, C-243/08, Сборник, стр. I-4713, точка 22 и Решение от 6 октомври 2009 г. по дело Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, Сборник, стр. I-9579, точка 29).

28 С оглед на това положение на по-слаба страна член 6, параграф 1 от Директива 93/13 задължава държавите членки да предвидят, че неравноправните клаузи „не са обвързващи за потребителя при условията на тяхното национално право“. Както е видно от съдебната практика, става въпрос за императивна разпоредба, с която се цели замяната на формалното равновесие, което договорът установява между правата и задълженията на съдоговорителите, с действително равновесие, което може да възстанови равенството между тях (вж. Решение по дело Mostaza Claro, посочено по-горе, точка 36, Решение по дело Asturcom Telecomunicaciones, посочено по-горе, точка 30 и Решение от 9 ноември 2010 г. по дело VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, Сборник, стр. I-10847, точка 47).

29 Що се отнася до това как се отразява установяването на неравноправния характер на договорните клаузи върху действителността на съответния договор, важно е да се подчертае, че в съответствие с член 6, параграф 1, in fine от Директива 93/13 „договорът продължава да действа за страните по останалите условия, когато може да се изпълнява и без неравноправните клаузи“.

30 При това положение по силата на член 6, параграф 1 от Директива 93/13, когато установят неравноправния характер на договорните клаузи, националните юрисдикции са длъжни, от една страна, да приложат всички последици, произтичащи съгласно националното право от неравноправния характер на тези клаузи, за да не бъдат те обвързващи за потребителя (вж. Решение по дело Asturcom Telecomunicaciones, посочено по-горе, точки 58 и 59, както и Определение от 16 ноември 2010 г. по дело Pohotovosť, C-76/10, Сборник, стр. I-11557, точка 62), и от друга страна, да преценят дали съответният договор може да се изпълнява и без тези неравноправни клаузи (вж. Определение по дело Pohotovosť, посочено по-горе, точка 61).

31 Всъщност, както се установява от цитираната в точка 28 от настоящото решение съдебна практика и както отбелязва генералният адвокат в точка 63 от заключението си, целта, която законодателят на Съюза иска да постигне с Директива 93/13, е да се възстанови равновесието между страните, като същевременно по принцип се запази валидността на договора като цяло, а не да бъдат обявени за недействителни всички договори, които съдържат неравноправни клаузи.

32 Когато става въпрос за критериите, които позволяват да се прецени дали даден договор може наистина да се изпълнява и без неравноправните клаузи, следва да се отбележи, че както текстът на член 6, параграф 1 от Директива 93/13, така и изискванията във връзка с правната сигурност на стопанската дейност са доводи в подкрепа на обективен подход при тълкуването на тази разпоредба, така че, както отбелязва генералният адвокат в точки 66—68 от заключението си, положението на една от страните по договора, в случая потребителят, не би могло да се разглежда като определящия критерий, въз основа на който се решава по-нататъшната съдба на договора.

33 Ето защо, член 6, параграф 1 от Директива 93/13 не може да се тълкува в смисъл, че когато преценява дали договор, който съдържа една или повече неравноправни клаузи, може да се изпълнява и без тези клаузи, сезираната юрисдикция може да се основе единствено на евентуално благоприятните за потребителя последици от обявяването на недействителността на този договор в неговата цялост.

34 Щом това е така, е важно все пак да се отбележи, че Директива 93/13 осъществява само частична и минимална хармонизация на националните законодателства относно неравноправните клаузи, като същевременно оставя на държавите членки възможността да гарантират по-висока от предвидената в Директивата степен на защита на потребителите. Така в член 8 от посочената директива се предвижда изрично възможността държавите членки „да приемат или да запазят в сила по-строгите действащи разпоредби, които са в съответствие с Договора, в областта на [...] директива[та], с цел да осигурят максимална степен на защита за потребителите“ (вж. Решение от 3 юни 2010 г. по дело Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, Сборник, стр. I-4785, точки 28 и 29).

35 Следователно Директива 93/13 не е пречка за държава членка да предвиди, при спазване на правото на Съюза, национална правна уредба, която допуска сключен между продавач или доставчик и потребител договор, съдържащ една или няколко неравноправни клаузи, да бъде обявен за недействителен в неговата цялост, когато се окаже, че това гарантира по-добра защита на потребителя.

36 С оглед на тези съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 6, параграф 1 от Директива 93/13 трябва да се тълкува в смисъл, че когато преценява дали сключен между продавач или доставчик и потребител договор, съдържащ една или няколко неравноправни клаузи, може да се изпълнява и без тези клаузи, сезираната юрисдикция не може да се основе единствено на евентуално благоприятните за една от страните, в случая потребителят, последици от обявяването на недействителността на съответния договор в неговата цялост. Посочената директива обаче не е пречка за държава членка да предвиди, при спазване на правото на Съюза, че сключен от продавач или доставчик и потребител договор, съдържащ една или няколко неравноправни клаузи, е недействителен в неговата цялост, когато се окаже, че това гарантира по-добра защита на потребителя.

По втория въпрос

37 С втория си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали посочването в договор за потребителски кредит на по-нисък от действителния ГПР може да се счита за нелоялна търговска практика по смисъла на Директива 2005/29. При утвърдителен отговор на този въпрос от Съда се иска отговор на въпроса за последиците от такава констатация за преценката на неравноправния характер на клаузите на този договор от гледна точка на член 4, параграф 1 от Директива 93/13, както и за преценката на действителността на този договор в неговата цялост от гледна точка на член 6, параграф 1 от тази директива.

38 За да бъде даден отговор на този въпрос, следва първо да се припомни, че член 2, буква г) от Директива 2005/29 определя посредством използването на особено широка формулировка понятието „търговска практика“ като „всяко действие, бездействие, поведение[, подход или] търговски съобщения, включително реклама и маркетинг, извършвани от търговец, пряко свързан[и] с [рекламиране], продажба или доставка на стока [на] потребители“ (Решение от 14 януари 2010 г. по дело Plus Warenhandelsgesellschaft, C-304/08, Сборник, стр. I-217, точка 36 и Решение от 9 ноември 2010 г. по дело Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag, C-540/08, Сборник, стр. I-10909, точка 17).

39 След това, по силата на член 3, параграф 1 от Директива 2005/29 във връзка с член 2, буква в) от нея, тази директива се прилага по отношение на нелоялни търговски практики от страна на търговците към потребителите преди, по време на или след търговска сделка за каквито и да е стоки или услуги. Съгласно член 5, параграф 4 от посочената директива нелоялни са по-специално заблуждаващите практики.

40 Накрая, от член 6, параграф 1 от Директива 2005/29 следва, че заблуждаваща е тази търговска практика, която съдържа невярна информация и следователно е измамна или по някакъв начин, включително посредством цялостното представяне, заблуждава или е възможно да заблуди средния потребител по отношение на един или няколко от посочените в член 6, точка 1 аспекти и във всички случаи подтиква или е възможно да подтикне потребителя да вземе решение за сделка, което в противен случай не би взел. Между посочените в тази разпоредба аспекти е именно цената или начинът на изчисляване на цената.

41 Впрочем търговска практика като разглежданата по делото в главното производство, изразяваща се в посочването в договор за кредит на по-нисък от действителния ГПР, представлява невярна информация относно общите разходи по кредита и следователно относно цената, посочена в член 6, параграф 1, буква г) от Директива 2005/29. След като посочването на такъв ГПР подтиква или може да подтикне средния потребител да вземе решение за сделка, което в противен случай не би взел, което обстоятелство националният съд трябва да провери, тази невярна информация трябва да се окачестви като „заблуждаваща“ търговска практика на основание член 6, параграф 1 от тази директива.

42 Що се отнася до отражението на тази констатация върху преценката на неравноправния характер на клаузите от този договор от гледна точка на член 4, параграф 1 от Директива 93/13, следва да се отбележи, че тази разпоредба дава особено широко определение на критериите, позволяващи да се направи такава преценка, като включва изрично „всички обстоятелства“ около сключването на съответния договор.

43 При тези обстоятелства, както по същество отбелязва генералният адвокат в точка 125 от заключението си, установяването на нелоялния характер на дадена търговска практика е един от елементите, на които компетентният съд може да основе преценката си относно неравноправния характер на договорните клаузи по силата на член 4, параграф 1 от Директива 93/13.

44 Този елемент обаче не може автоматично и сам по себе си да докаже неравноправния характер на спорните клаузи. Всъщност задължение на запитващата юрисдикция е да се произнесе относно прилагането на посочените в членове 3 и 4 от Директива 93/13 общи критерии по отношение на конкретна клауза, която трябва да бъде изследвана с оглед на всички присъщи на конкретния случай обстоятелства (вж. в този смисъл Решение от 1 април 2004 г. по дело Freiburger Kommunalbauten, C-237/02, Recueil, стр. I-3403, точки 19—22, Решение по дело Pannon GSM, посочено по-горе, точки 37—43, Решение по дело VB Pénzügyi Lízing, посочено по-горе, точки 42 и 43 и Определение по дело Pohotovosť, посочено по-горе, точки 56—60).

45 Що се отнася до последиците, които трябва да има констатацията, че грешното посочване на ГПР представлява нелоялна търговска практика, при преценката на действителността на съответния договор в неговата цялост от гледна точка на член 6, параграф 1 от Директива 93/13, достатъчно е да се отбележи, че в съответствие с член 3, параграф 2 от Директива 2005/29 нейното прилагане не изключва прилагането на разпоредбите на договорното право, нито по-конкретно на нормите относно действителността, сключването или последиците от договорите.

46 Следователно установяването на нелоялния характер на търговска практика няма непосредствено значение за отговора на въпроса дали договорът е действителен от гледна точка на член 6, параграф 1 от Директива 93/13.

47 С оглед на изложените по-горе съображения на втория въпрос следва да се отговори, че търговска практика като разглежданата по делото в главното производство, състояща се в посочването в договор за кредит на по-нисък от действителния ГПР, трябва да се окачестви като „заблуждаваща“ по смисъла на член 6, параграф 1 от Директива 2005/29, доколкото подтиква или е възможно да подтикне средния потребител да вземе решение за сделка, което в противен случай не би взел. Националният съд трябва да провери дали това е така по делото в главното производство. Установяването на нелоялния характер на такава търговска практика представлява един от елементите, на които по силата на член 4, параграф 1 от Директива 93/13 компетентният съд може да основе преценката си за неравноправния характер на договорните клаузи относно цената на отпуснатия на потребителя кредит. Тази констатация обаче не се отразява непосредствено на преценката от гледна точка на член 6, параграф 1 от Директива 93/13 на действителността на сключения договор за кредит.

По съдебните разноски

48 С оглед на обстоятелството, че за страните в главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

1) **Член 6, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори трябва да се тълкува в смисъл, че когато преценява дали сключен между продавач или доставчик и потребител договор, съдържащ една или няколко неравноправни клаузи, може да се изпълнява и без тези клаузи, сезираната юрисдикция не може да се основе единствено на евентуално благоприятните за една от страните, в случая потребителят, последици от обявяването на недействителността на съответния договор в неговата цялост. Посочената директива обаче не е пречка за държава членка да предвиди, при спазване на правото на Съюза, че сключен между продавач или доставчик и потребител договор, съдържащ една или няколко неравноправни клаузи, е недействителен в неговата цялост, когато се окаже, че това гарантира по-добра защита на потребителя.**

2) **Търговска практика като разглежданата по делото в главното производство, състояща се в посочването в договор за кредит на по-нисък от действителния годишен процент на разходите, трябва да се окачестви като „заблуждаваща“ по смисъла на член 6, параграф 1 от Директива 2005/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2005 година относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар и за изменение на Директива 84/450/ЕИО на Съвета,**

Директиви 97/7/ЕО, 98/27/ЕО и 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и Регламент (ЕО) № 2006/2004 на Европейския парламент и на Съвета („Директива за нелоялните търговски практики“), доколкото тя подтиква или е възможно да подтикне средния потребител да вземе решение за сделка, което в противен случай не би взел. Националният съд трябва да провери дали това е така по делото в главното производство. Установяването на нелоялния характер на такава търговска практика представлява един от елементите, на които по силата на член 4, параграф 1 от Директива 93/13 компетентният съд може да основе преценката си за неравноправния характер на договорните клаузи относно цената на отпуснатия на потребителя кредит. Тази констатация обаче не се отразява непосредствено на преценката от гледна точка на член 6, параграф 1 от Директива 93/13 на действителността на сключения договор за кредит.

Подписи